

Framtaksleiðir...

Framhald av síðu 7

og t.d. at gera ávís smærri undirvatsnarbeiðir.

Eg eri púra sannførdur um, at hetta er besta leiðin vit í dag kunnu ganga, skulu vit, so tað veruliga munar, kunna eggja - motivera - komandi ættarliðum til at gerast havbúnaðarmenn og -kvinnur.

Okkara skylda

Í eini verð har 40.000 børn doyggja í hungri hvønn einasta dag, tí teimum torva protein (m.a. fisk), er tað eisini beinleiðis skylda okkara av øllum alvi at leggja viðurskiptini so til rættis, at komandi ættarliðum verða givin best møgulegar treytir - livsroyndir - til at loysa hesa næstan ómøguligu uppgávu.

Sum frøskmaður sjálvur í skjótt 25 ár veit eg, at helst allir frøskmenn yvirhøvur taka undir við tí, sum her er sagt, men eg veit líka so avgjørt, at flest allir »landkrabba-politikkarar« ikki gera tað, og eg skilji teir eisini væl - tí uttan so at tú hevur nomið upplivanina at kunna ferðast vektleysir í havheiminum »í blóði« - so er tað ringt at skilja. - Vit skilja ikki, at fraklendingum dáma ráar, sliggjutar sniglar. Fraklendingar skilja ikki, at okkum dáma turt spik.

Serføroyskt akvarium

Av alstórum týðningi fyri havbúnaðin vildi tað eisini verið, at vit fingi eitt serføroyskt akvarium, har tú kundi siggja týðningarmestu fiska- og skelja-fiskaslogini, ið liva í okkara sjógv, og harumframt eisini teir ymisku tara-vektstirnir.

Sjálvur sat eg sum nevndarformaður fyri eitt slíkt »regionalt« akvarium í Lofoten (30.000 íbúgar) í nokur ár, so tað er royndur lutur, tá eg sigi, at tað ber til at byggja eitt veruliga - »heimasjógv-akvarium« og fáa endarnar at mótast einans við inntøkunum frá atgongumerkjum. - Slík akvarium kunnu nevnliga gerast sera einföld og bilig, og okkum nýtist ikki at senda delegatiónir til stórbýrnar í Europa og seta útlendskar ráðgevar fyri at loysa uppgávuna. Vit megna tað bæði best og biligast sjálvir.

(Nevnda akvarium í Lofoten er ein sera einfaldur bygningur í 2 hæddum. Niðara hædd er sjálvt akvarið, meðan ovara hædd er eitt »formmínisav« har tú kanst siggja ymiskan fornan fiskiríðskap, modellir av gomlum

fiskiferum, »beinagrindir« av sjálsomum fiskum, krabbum, skeljafiski o.s.fr.

Eisini vit áttu at savna saman tað vit eiga av slíkum á einum stað, og harumframt hevði tað sjálvandi verið av stórum týðningi um vit í somu holl kundu sýnt fram modellir av nútímans fiskiferum, fiskiríðskapi, alistoðum o.s.fr.)

Syntetiskt litevni bannað!

Meðan vit vónandi so við og við (men á odda í mun til aðrar tjóðir) vinna tær neyðug »undirvatsn« - livsroyndir sum frøskmenn, so skal akvarið sjálvandi fyrst og fremst tæna útbúvgingini. - Eftir standa so spurningarnir: Hvat skulu vit ala og hvussu skulu vit selja - marknaðarføra - vørna og til hvønn?

Fyri at taka tann seinasta spurningin fyrst - marknaðurin avger jú framleiðsluna - so havi eg liggjandi frammanfyri mær eitt notat, har upplýst verður, at EF í næstum verður at seta bann fyrri at innflyta aldan laks (og sil), ið er givin fóður við syntetiskum litevni. Hetta ber við sær, at vit verða noyddir at innflyta dyrt syntetisk fóður (rækju-avfall, reyðætu, brisling og lodnu við reyðætu í maganum, krill, fiskalús, marflugur o.s.fr.).

Bæði yvirfyri okkara landsstýri og yvirfyri okkara alarum hevur ídnaðarstovan gjøgnum fleiri ár ávarað móti, at hetta fór at henda, og at vit ongan tíð av tíðliga byrjaðu við slíkum náttúruføði, ið júst er tað, sum gevur »vill-laksunum« og »villsilunum« reyða kjøtið og serstaka friska smakkin, ið hesin fiskur hevur.

Nú er tað mestsum ov seint, tí nú koma norðmenn aftur eitt stórt stig fram um okkum - teir hava nevnliga leingi fyrreikað seg til, at hetta fór at henda.

Hetta skrivi eg ikki fyri at draga fram ídnaðarstovuna, men fyri ein part at vísa á, hvussu nærur vónleyst tað ofta er at vinna fram við hugskotum, ið ikki eru nevnd í pensum hjá okkara serfrøðingum.

Heimurin skriggjar eftir eiturfrium vørur

Tað, sum eg tó fyrst og fremst vil gera vart við her, er, at skulu vit marknaðarføra aldan fisk og skeljadjór, so tað lønar

seg, so mugu vit eisini duga at »lukta« okkum til - duga at varnast - nýggjar marknaðir. Og ein slíkur er júst tann »anti-syntetiski« marknaðurin. Heimurin nærur skriggjar í dag eftir vørur, ið eru garanterað eiturfriar. - Og prisirnir fyri hesar vørur er hareftir í lofti.

Vit mugu sostatt beinan vegin seta okkum sum fremsta mið, at í føroyskt aldam fiski og skeljafiski skal yvirhøvur ikki verða nýtt eitrandi evni, syntetiskt litevni, anti-biotika ella aðrar »fidusir« fyri at fremja framleiðsluna. Júst tað, at vit ikki gera tað, skulu vit nýta sum seluargument. Vit skulu kunna lýsa við, (við almennari vátan) at okkara aldi fiskur og skeljafiskur er aldur í reinum streymasjógv, og at føðrið, ið verður nýtt, er reint náttúruprodukt. - M.a. mugu vit ikki loyva at nýta svávlusýru í súrfóðrum til alda fiskin, so sum eg skilji vit nú eru byrjaðir við. - Náttúrusýrur: mýrsýra og propionsýra gera somu nýttu - og tær eru tryggar.

Smáir í tonsum - stórir í dygd

Føroyar er ein litil tjóð, og tað er nógv avmarkað, hvat vit kunnu framleiða til útflutnings av aldam fiski og skeljafiski. Í heimsmáti og eisini í mun til hvat grannatjóðir okkara hava møguleikar til at framleiða í mongdum - tonsum - eru og verða vit ein »pinkutjóð«. Men hóast vit eru smáir í tonsum, kunnu vit vera stórir í dygd, tí tann marknaður vit skulu troyta er ikki »100.000 tons marknaðurin« men »tann (ídag) eksklusivi« 1000 tons marknaðurin, og tað er ein marknaður vit higartil litið og einki hava gjørt við. Tí vera vit eisini at seta dynamiskar, málkunnugar seljarar, - men teir vaksa tíværri ikki á trønum og heldur ikki kunnu teir mongdaframleiðast á lærðum háskulum.

Hvat vit skulu ala? Japanferðin lærði okkum, sum vóru har, at tað er nærur ikki tann fiskur, skeljafiskur ella tara-vøkstur, ið ikki kann alast og seljast. Men eisini á hesum øki røður um at duga at »lukta« seg fram til týðningarmiklar nýggjar marknaðir í stórum vøkstri. Ein teirra, sum vit eisini áttu at haft góðar møguleikar at troyta, er »scallop-marknaðurin« (kamskel - eitt slag av stórum Jákupskeljum, ið m.a. livur á Føroya Banka). Harafturimóti er talið á t.d. ostru-alarum í so stórum vøkstri í dag, at spurningurin er, um vit ikki (sum vant)

longu eru ov seinir á sjóarfallinum. Men sjálvandi skulu vit gera royndir bæði við ostru og øðrum skeljafiski, serstakliga sløgum, ið liva í okkara sjógv.

Smolt- og fóður-framleiðsla stóran týðning

Við kræklingaalingini eru vit so logið tað helst ljóðar - kanska fremri enn aðrar alitjóðir. Tað er tí av stórum týðningi, at kræklingaalingin verður prioriterað, so vit megna at halda henda fyrirum.

Sum kunnugt hevur ovurframleiðsla av aldam silum og laks alt til stóra niðurgongd (20-30%) í prisinum á hesum fiskasløgum, og eftir hvat frættist úr Noregi, er líkt til, at prisirnir neyvan fara upp aftur í bræði - í hvussu so er ikki uppá somu legu sum áður. Samstundis er fóðurprisurin (at siga alt føðrið, vit brúka, verður innflutt) vaksandi, so samanumtikið eru vánarnir fyri hesa vinnugrein heldur daprar í løtuni.

Vist verður eisini til tað, sum er sagt frammanfyri um EF bannið at blanda syntetisk litevni í sila- og laksafóður.

Neyðugt verður tí helst at sýna eitt ávist varsemi í samband við veitan av nýggjum laksaali-lovvum og heldur royndir at fremja smolt- og fóður-framleiðsluna. Í samband við fóðurframleiðsluna verður tað neyðugt at fremja royndir við at blanda reyðæti, brisling og lodnu við í æti í maganum o.s.fr. í føðri, so laksakjøtið fær neyðugan náttúrligan lit.

At enda: Tað er at frøðast um, at Sosialurin serstakliga hesi 2-3 seinastu árin hevur lagt so stóran dent á at lýsa ikki bert okkara nýggja vinnuveg aling, men eisini samfelagsspurningar, ið altíð verða serliga átroðkandi, tá talan er um at troyta nýggjar leiðir.

Í hesum sambandi meti eg millum annað tær mongu greinirnar um alment innlit í tí sum fer fram um málini í landsstýrinum og settum ráðum/arbejðsbólkum at verða av størsta týðningi. Tað er bert at vóna, at okkara fólkavaldur taka til eftirtektar tey mongu góðu orð, sum har vóru borðin fram.

Enn meira at frøðast yvir er, at tað er ein veruleiki, at føroyingurin týkist at hava stóðugt vaksandi áhuga fyri hesum spurningum, skulu vit døma eftir upplagnum á Sosialinum hesi 3 árin, sum eftir hvat eg havi fingið upplýst er trý-faldað - úr 2000 til í dag 6000.

Tormóður Dahl

Norðmenn leggja...

Framhald av síðu 9

Í praksis er eingin avmarking, hvussu nógv kann alast, men tað verður marknaðurin, sum setur mark fyri tí. Vit kunnu helst vænta eina framleiðslu uppá 20.000 tons um ári av kræklingi um eini 8 til 10 ár.

Tað verður eisini tosað um at ala stórra jákupskel, men enn er hetta komið rættiliga stutt. Ongar veruligar royndir eru enn gjørdar. Viðvíkjandi smærri jákupskel, sum eisini verður veidd í Fø-

oyum, hava teir tosað um at fara undir royndir at ala, men eru enn ikki byrjaðir. Spurningurin er um tilik aling fer at løna seg.

Tað verður annars í Noregi arbeitt nógv við at økja um forbrúkið av skeljafiski, tí tað hevur ikki verið etið nógv av tí higartil.

Kræklingur veksur hampuliga væl í Noregi. Kunnu roknað við at fáa selubúnaða stóð eftir tveimum árum - tá er kræklingurin umleið 55 mm og meira.

Fingu ikki flutt elverkið

Avgerðin um at byggja nýggja motorverkið hjá SEV í Suðuroynni á Oyrurum í Vági, stendur við. Hon er nú staðfest av umboðsráðnum hjá SEV, sum á einum eykafundi hósadagin avgjörði við 40 atkvøðum fyri og 15 imóti, at elverkið skal byggjast í Vági. Umboðsmenninir á Tveroyri og 15 aðrir kravdu fundin, tí á Tveroyri er misnóg við avgerðina hjá SEV-stýrinum at byggja verkið í Vági. Tveroyrar býráð vil hava tað á Tveroyri har motorverk hevur verið síðani 1947. Vatnverkið í Botni í Vági er bygt í 1921.

Tað var bert hetta eina málið á umboðsráðsfundinum hósadagin. Fundurin vardi í tveir tímar. Áðrenn komið var til atkvøðu-

greiðsluna noyddust umboðsmenninir úr Sandoyinni at rýma, tí Ritan avlýsti túrin um kveldið. 55 av teimum 75 umboðsmennunum atkvøddu um nýggja motorverkið í Suðuroynni.

Beint eftir fundin tosaðu vit við ein av umboðsmennunum hjá Tveroyri, Hermund Michelsen. Hann helt ikki, at Tveroyrar býráð fer at gera meira við málið nú, men at tað fer at góðtaka meirilutaavgerðina hjá umboðsráðnum.

Heldur ikki umboðsmaðurin fyri Vág, Flemming Mikkelsen, roknaði við, at meira fer at henda viðvíkjandi staðsetingini av verkinum.

- Vit eru avgjørt nøgdir við avgerðina í dag.

Svimjideild í Gøtu

Fyri stuttum avgjörði leiðslan fyri GÍ at stovna svimjideild undir felagnum. Hettar merkir at gøtufólk fáa høvi at savnast til at venja til svimjikappingar, og leiðslan í GÍ vónar, at so nógv sum gjørligt taka av hesum tilboði. Vant verður í svimjihylinum í Gøtu skúla.

Brúðleyp

Leygardagin giftast í Havn: Kirstin Nielsen, skrivstovukvinna, av Eiði, og Óli Jacobsen, felagsformaður, úr Gøtu. Brúðleypsadr. Hotel Hafnia.

MINNIST
TIL
HALDARA-
GJALDIÐ!

sosialurin